

***Protocol de prevenció i actuació dels comuns en casos
de violència de gènere i domèstica***

1. GRUP DE TREBALL DEL PROTOCOL

Aquest protocol ha estat elaborat pel Ministeri d'Afers Socials, Habitatge i Joventut mitjançant l'Àrea de Polítiques d'Igualtat i els set comuns d'Andorra, concretament, Canillo, Encamp, Ordino, la Massana, Andorra la Vella, Sant Julià de Lòria i Escaldes-Engordany.

El document ha estat treballat prenent en consideració el compliment de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per a l'eradicació de la violència de gènere i la violència domèstica (en endavant, Llei 1/2015); de la Llei 13/2019, del 15 de febrer, per a la igualtat de tracte i la no-discriminació (en endavant, Llei 13/2019) i la Llei 14/2019, del 15 de febrer, qualificada dels drets dels infants i els adolescents (en endavant, Llei 14/2019). També s'han pres com a referència les previsions que conté el Conveni del Consell d'Europa de prevenció i lluita contra la violència envers les dones i la violència domèstica (en endavant, Conveni d'Istanbul).

El Ministeri d'Afers Socials, Habitatge i Joventut mitjançant l'Àrea de Polítiques d'Igualtat té assignades les funcions següents:

- Promoure i desenvolupar programes i accions transversals orientats a prevenir i lluitar contra la violència de gènere i la violència domèstica i contra la violència en qualsevol altre àmbit, en els termes establerts en la normativa vigent i als convenis internacionals subscrits.
- Promoure i desenvolupar programes i accions transversals orientats a garantir la igualtat efectiva de dones i homes.
- Potenciar i millorar la lluita contra les desigualtats i la discriminació que pateixen les persones i els col·lectius més vulnerables en aquest àmbit, en els termes establerts a la normativa vigent i als convenis internacionals subscrits.

Per altra banda, els comuns tenen un paper institucional rellevant a l'ordenament jurídic andorrà. El títol VI de la Constitució els defineix com a corporacions públiques amb personalitat jurídica i potestat normativa local, sotmesa a la llei, en forma d'ordinacions, reglaments i decrets. Dins l'àmbit de les seves competències, exercides d'acord amb la Constitució, les lleis i la tradició, funcionen sota el principi d'autogovern.

Segons la Llei 19/2017, del 20 d'octubre, qualificada de modificació de la Llei qualificada de delimitació de competències dels comuns l'administració comunal té diverses competències en la prestació de serveis públics que, per la tipologia i pel vincle directe

que estableixen amb els ciutadans, contribueixen a promoure la igualtat de gènere i detectar situacions de violència de gènere i domèstica, com ara els següents:

- La prestació de serveis socials d'atenció diürna en matèria d'escoles bressol, casals de gent gran i esplais.
- La inspecció, el control i l'assegurament de la bona convivència ciutadana en les vies públiques i en els espais públics, per mitjà dels agents de circulació i els altres agents i cossos comunals, en coordinació i amb la col·laboració del Cos de Policia, i sense perjudici de la competència general del Govern en matèria d'ordre públic. Els comuns poden organitzar, convocar i mobilitzar el sometent, i exercir les altres competències en matèria de protecció civil que els atribueix la Llei.
- L'organització i promoció de les d'activitats de caràcter cultural, social, turístic, de lleure i esportiu, així com qualsevol altra activitat adient per als interessos de la comunitat parroquial.

2 . PRINCIPIS D'ACTUACIÓ

1. **La prevenció com a eix fonamental i transversal:** El disseny de les polítiques i de les accions que s'han d'emprendre té l'objectiu de prevenir i evitar accions, omissions o comportaments de violència de gènere i domèstica. Per això, s'han de dissenyar estratègies que promoguin un canvi d'actitud per part de la societat en relació amb la prevenció i l'erradicació d'aquestes accions, omissions o comportaments, i fomentar estratègies de protecció i d'apoderament de les víctimes per evitar situacions de revictimització.
2. **La intervenció integral:** La intervenció per prevenir i combatre situacions de violència de gènere i domèstica ha de ser multidisciplinària, i ha d'englobar des de la detecció fins a la recuperació integral. S'ha de treballar de forma coordinada i en xarxa per evitar la victimització secundària.
3. **La transversalitat de gènere:** Les polítiques i les actuacions que s'han de dur a terme s'han d'enfocar des de la perspectiva del gènere per poder eliminar la discriminació social i les conductes sexistes que fomenten la violència de gènere i la domèstica, o altres discriminacions i desigualtats.
4. **La participació ciutadana:** Les accions dutes a terme han de promoure la creació, la col·laboració i la participació de les entitats, els sindicats, les associacions i les organitzacions que, des de la societat civil, actuen contra la violència de gènere i la violència domèstica.

3. OBJECTIUS

Els objectius generals del protocol són:

- Dur a terme accions per prevenir casos i detectar de manera precoç situacions de violència de gènere i domèstica o situacions de risc de patir-ne.
- Protegir qualsevol víctima de violència de gènere i domèstica.
- Millorar els procediments de detecció, notificació, avaluació, intervenció i seguiment.
- Alleugerir l'impacte ocasionat a la víctima quan la situació d'agressió ja s'hagi produït, i dur a terme un seguiment i procés adequats.

Els objectius específics són:

- Pel que fa a la prevenció:

- Sensibilitzar els professionals que siguin susceptibles de detectar o d'intervenir en casos de violència de gènere i domèstica.
- Corresponsabilitzar els professionals en la detecció i la derivació.
- Capacitar els professionals destinataris per identificar situacions, indicadors i factors de risc.

- Pel que fa a la detecció:

- Unificar criteris de situacions de violència de gènere i domèstica.

- Pel que fa a la derivació:

- Establir un circuit de derivació.
- Crear un mecanisme de notificació de casos.

4. PREVENCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE I LA VIOLÈNCIA DOMÈSTICA

Les mesures de sensibilització i de prevenció per part dels poders públics són totes les accions i les polítiques que tenen com a objectiu prevenir la violència de gènere i la violència domèstica, i conscienciar i informar sobre les conseqüències aplicables a qualsevol acte de violència de gènere o domèstica.

Prevenir la violència de gènere i la violència domèstica implica treballar en l'àmbit de la igualtat entre dones i homes i la no-discriminació a través de l'eliminació de conductes sexistes que es troben a la base del sistema estructural que sustenta aquest tipus de violència.

Els departaments d'afers socials (infància i gent gran), cultura, joventut i esports dels comuns porten a terme un conjunt de projectes i programes adreçats a la ciutadania que, plantejats amb perspectiva de gènere, poden oferir una eina preventiva de primer ordre.

Només es pot erradicar la violència envers les dones i les nenes (violència de gènere) eliminant tot tipus de discriminació, protegint els drets humans de les dones, enfortint la promoció de la igualtat real i efectiva i apoderant les dones i nenes, que és fonamental per a la prevenció.

És per això que, dins de les diverses programacions, els comuns vetllaran per una participació activa d'homes i dones en l'organització, la gestió i el desenvolupament de les accions derivades de l'exercici de les seves competències.

Aquesta perspectiva de gènere serà implementada en totes les polítiques públiques i, especialment, en les àrees de joventut, cultura, infància, gent gran i atenció social. En aquest sentit, es promourà la visibilització de la contribució de les dones al llarg de la història en tots els àmbits del coneixement.

La promoció de les festes i tradicions garantirà la igualtat entre homes i dones, tant en l'organització com en la participació dels esdeveniments, sense que els rols que desenvolupin estiguin estereotipats per raó de gènere.

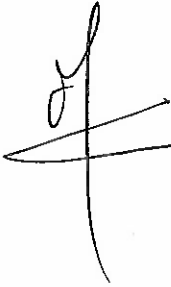
Els comuns, d'acord amb l'article 10 de la Llei 1/2015, efectuaran actes de sensibilització durant els dies internacionals destacats, com el 8 de març (Dia de la dona treballadora) i el 25 de novembre (Dia contra la violència envers les dones), procurant la participació activa de la infantesa, la joventut i la gent gran, garantint la diversitat i posant en relleu la vulnerabilitat d'aquests grups de persones.

5. DETECCIÓ DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE I LA VIOLÈNCIA DOMÈSTICA

La Guia de col·laboració en casos de violència de gènere i domèstica aprovada per la Comissió Nacional de Prevenció de la Violència de Gènere i Domèstica recull el Protocol de detecció precoç de casos de violència de gènere, l'aplicació del qual resulta de gran utilitat en l'atenció social desenvolupada pels comuns. Per tant, els i les professionals de l'àmbit social que siguin susceptibles de detectar casos de violència de gènere i domèstica han de poder prendre en consideració les pautes d'entrevista, així com els indicadors expressats en la Guia de col·laboració durant la seva activitat ordinària.

A aquest efecte, l'Àrea de Polítiques d'Igualtat del Ministeri d'Afers Socials, Habitatge i Joventut o qualsevol altre servei especialitzat en la matèria podrà oferir als comuns la formació per detectar la violència de gènere i la violència domèstica destinada al col·lectiu de professionals que hauran de tenir una actitud d'alerta, atesa la magnitud de la problemàtica.

6. INTERVENCIÓ EN CASOS DE VIOLÈNCIA DE GÈNERE I VIOLÈNCIA DOMÈSTICA

L'atenció social prestada pels comuns, a través dels serveis adreçats a la ciutadania (p. ex., prestacions econòmiques, cursos de formació, activitats culturals, activitats esportives i d'estiu, espais, escoles bressol i ludoteques, etc.), proporciona un espai que facilita la recerca activa i la detecció precoç de víctimes de possibles situacions de violència de gènere i violència domèstica, tant en persones adultes com en menors d'edat.

La proximitat, el contacte directe i els vincles de confiança que poden establir-se entre els/les usuaris/es i els/les professionals responsables dels serveis poden facilitar-ho.

El personal que treballa en l'àmbit social comunal, al marge de l'exercici propi de les funcions que tingui atribuïdes en funció dels projectes dels quals sigui responsable, té com a objectiu específic detectar les situacions de risc o d'exclusió social de les persones, les famílies i els grups, així com informar-los, assessorar-los i orientar-los sobre els recursos de serveis socials i sociosanitaris.

En el supòsit que el personal que treballa en l'àmbit social comunal detecti o confirmi una situació de violència de gènere o violència domèstica, haurà de derivar el cas a l'Àrea de Polítiques d'Igualtat mitjançant un informe breu adreçat a l'adreça electrònica igualtat@govern.ad. En aquest informe haurà de constar la informació que es relaciona en l'annex 1 del protocol.

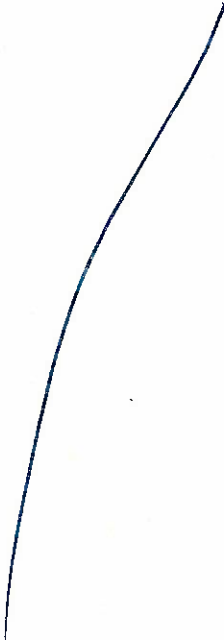
Si bé la derivació a l'SAVVG ha de ser sistemàtica, en constituir-se com l'òrgan especialitzat d'atenció integral a les víctimes, és important **informar la víctima** que la derivació s'efectua d'acord amb aquesta Guia, a efectes d'identificació i detecció dels casos, però que el seguiment i l'assistència que ofereix el SAVVG són voluntaris per a la víctima.

ADRECES ELECTRÒNIQUES DESIGNADES PER A LA DERIVACIÓ:

Ministeri d'Afers Socials, Habitatge i Joventut:

- Àrea de Polítiques d'Igualtat: igualtat@govern.ad

7. PROTECCIÓ DE DADES PERSONALS

D'acord amb la disposició addicional segona, "Intercanvi de dades", de la Llei 1/2015, del 15 de gener, per l'eradicació de la violència de gènere i domèstica, el Govern i la resta d'entitats que hi intervinguin, d'acord amb la Llei 15/2003, de 18 de desembre, qualificada de protecció de dades personals i les normes que la desenvolupen, es poden comunicar les dades per donar compliment a les disposicions previstes en aquesta Llei.

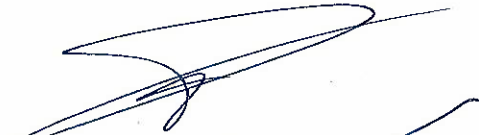
Andorra la Vella, 15 de setembre del 2020

Per part del Govern d'Andorra,

Víctor Filloy Franco
Ministre d'Afers Socials, Habitatge i Joventut

Per part dels comuns,

Francesc Camp Torres
Cònsol major de Canillo

Laura Mas Barrionuevo
Cònsol major d'Encamp

Josep Àngel Mortés Pons
Cònsol major d'Ordino

Olga Molné Soldevila
Cònsol major de la Massana

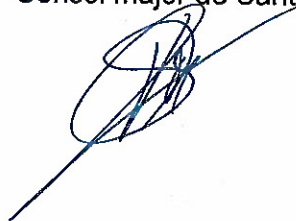

Conxita Marsol Riart
Cònsol major d'Andorra la Vella

Josep Majoral Obiols
Cònsol major de Sant Julià de Lòria

Rosa Gili Casals
Cònsol major d'Escaldes -Engordany

Annex 1

INFORME DE DERIVACIÓ

1. DADES DEL SERVEI QUE DERIVA:

Data de la derivació: _____

Nom del servei o institució: _____

Professional de referència: _____

Telèfon de contacte: _____

2. DADES PERSONALS:

Cognoms i nom			
Data de naixement		Estat civil	
Nacionalitat		Núm. de pass.	
Núm. de la CASS		Professió	
Any d'arribada		Permís vàlid fins	
Adreça			
Telèfons			

3. DESCRIPCIÓ GENERAL DEL CAS:

Composició familiar: _____

Història del cas i del maltractament: _____

Seguiment i actuacions prèvies: _____

Demanda formulada per la dona (si n'hi ha): _____

Diagnòstic (proposta d'actuacions): _____

Observacions: _____

4.- INDICADORS (Marcar amb una creu):

Indicadors en la dona
Indicadors físics relacionats amb lesions visibles
<ul style="list-style-type: none">☐ Hematomes, ferides, cremades, mossegades, esgarrapades, lesions, fractures, luxacions, contusions múltiples o recurrents.☐ Història d'alta accidentabilitat, presència de lesions antigues.☐ Discrepàncies entre les característiques físiques de la lesió i la descripció de l'accident, discurs incoherent, lapse de temps llarg entre que es produeix l'accident i que s'acudeix a la consulta, ocultació de l'origen de les lesions.
Indicadors físics i psíquics no vinculats a lesions aparents
<ul style="list-style-type: none">☐ Patologies mal definides, presència de simptomatologia confusa, vagament descrita o sense correspondència amb un diagnòstic orgànic clar.☐ Somatitzacions.☐ Alteracions cròniques gastrointestinals.☐ Cefalees freqüents.☐ Malalties de transmissió sexual, disfuncions sexuals.☐ Embarassos no desitjats, avortaments espontanis o provocats, part prematur, altres alteracions obstètriques o problemes ginecològics recurrents.☐ Envelliment prematur.☐ Trastorns de conducta alimentària (obesitat, anorèxia, bulímia).☐ Insomni, trastorns del son.☐ Ansietat, actitud deprimida, tristesa, historial de depressió.☐ Síndrome d'estrès posttraumàtic.☐ Intents de suïcidi.
Indicadors actitudinals i conductuals
<ul style="list-style-type: none">☐ Consulta de forma freqüent, reiterada o sense justificació aparent.☐ Retards o oblits de les cites, sortida precipitada de la consulta o actitud apressant.☐ Actitud evasiva, confusa o temerosa, mirada fugissera, hipervigilància, sobresalts davant de qualsevol soroll, mirades constants a la porta.

- Confusió, agitació, por.
- Agressivitat sense causa aparent.
- Contradiccions múltiples en el discurs, discurs incoherent, desorganitzat o amb oblit.
- Resistència a respondre a segons quines preguntes o a deixar-se explorar.
- Desvaloracions envers si mateixa, tendència a culpabilitzar-se.
- Defineix la parella com a colèric, agressiu, gelós.
- Té por de la seva parella, el mira abans de parlar.
- Consum d'alcohol o altres drogues, abús de fàrmacs.
- Vesteix roba inadequada per a l'època de l'any (jerseis de coll alt o màniga llarga a l'estiu).

Indicadors socioculturals, laborals i econòmics

- Aïllament social.
- Manca de xarxa de suport familiar o social.
- Manca de coneixement dels recursos existents.
- Barreres idiomàtiques.
- Situació d'arribada recent al país.
- Situació d'irregularitat administrativa al país.
- Dependència econòmica.
- Situació laboral precària.
- Absentisme laboral.

Indicadors en els/les menors

Indicadors psíquics, actitudinals o conductuals

- Síntomes depressius: plor, tristesa, aïllament, baixa autoestima, ideacions suïcides o intents de suïcidi.
- Pors: temors no específics, pressentiments que alguna cosa dolenta succeirà, por de la mort, por de la pèrdua de la mare o del pare.
- Alteracions del son: malsons, por de dormir sols, terrors nocturns.
- Conductes regressives: enuresi, encopresi, conductes infantilitzades, retards en el desenvolupament del llenguatge.
- Respostes emocionals i de comportament: ràbia, canvis sobtats d'humor, ansietat, sensació de desprotecció i vivència del món com un entorn amenaçant, sentiments de culpa, dificultat d'expressió i gestió de les emocions i altres alteracions en el desenvolupament afectiu, relacions

conflictives, addiccions, assumpció de comportaments de risc o comportaments violents dins i fora de la llar, fugida de la llar, afectació a l'hora d'establir relacions sentimentals.

- Síntomes d'estrès posttraumàtic: insomni, malsons recurrents, fòbies, ansietat, trastorns dissociatius, reexperimentació del trauma.
- Parentalització (assumeixen rols parentals i protectors cap a la mare o cap als germans més petits).

Indicadors relacionals

- Manca o reducció de competències socials.
- Aïllament, inseguretat.
- Agressivitat.

Indicadors educatius

- Problemes d'integració a l'escola, dificultats a l'hora de relacionar-se, dificultats per compartir amb altres nens o nenes.
- Problemes d'aprenentatge, dificultats de concentració, dèficits d'atenció, disminució del rendiment escolar.

Indicadors en relació amb la violència

- Negació o minimització de la situació de violència.
- Interiorització o aprenentatge de models violents i possibilitat de repetir-los, tant de víctima com d'agressor.
- Internalització de rols de gènere erronis.
- Tendència a normalitzar el patiment i l'agressió com a estils relacionals naturals.

Indicadors en la parella

- Es presenta sempre a la consulta amb la dona, es nega a deixar-la sola.
- Monopolitza el discurs, no deixa parlar la dona, la interromp contínuament, contesta per ella, la rectifica.
- Controla amb gestos o mirades la dona.
- Posa en evidència la dona, crítica les seves idees, opinions o actuacions o les seves amistats, la família o el treball.
- Es mostra excessivament preocupat o atent amb la dona, adopta actituds de "sobrepotecció" o paternalisme cap a ella.

- Adopta actituds excessivament despreocupades, banalitzava els fets o el motiu de consulta de la dona, minimitza els símptomes.
- Controla la documentació o el telèfon de la dona, sol·licita informació sobre la dona, intenta accedir al seu historial.
- Adopta una actitud demandant o agressiva davant de consultes pròpies de la dona.
- Culpabilitza la dona, li atribueix la responsabilitat dels seus propis problemes.
- Es mostra violent verbalment, adopta actituds **hostils cap a la dona o cap al professional o la professional.**

5. DOCUMENTACIÓ QUE S'ADJUNTA A L'INFORME

Signatura del professional